Čís. 6128.

Byla-li předmětem obžaloby účast obžalovaného na podvodném vylákání peněz spoluobžalovanými, je překročením obžaloby, položil-li rozsudek za základ svého odsuzujícího výroku účast téhož obžalovaného na poškození věřitelů, způsobeném spoluobžalovanými tím, že podvodně vylákaných peněz použili proti zákazu § 485 tr. zák.

K rozdílu mezi skutkovými podstatami podvodu (§ 197 tr. zák.) a nadržování věřiteli (§ 485 tr. zák.).

(Rozh. ze dne 8. února 1938, Zm II 305/37.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl zmateční stížnosti obžalovaného A. do rozsudku krajského soudu, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným přečinem podle §§ 5 a 485 tr. z., a napadený rozsudek zrušil.

Důvody:

Zmateční stížnosti, uplatňující důvody zmatečnosti podle čís. 4, 5, 8, 9 a) § 281 tr. ř., nelze odepříti úspěch již z důvodu zmatku podle čís. 8 § 281 tr. ř.

Stěžovatel byl obžalován zároveň se spoluobžalovanými B., C. a D., že uvedl ve srozumění se jmenovanými činiteli veřejné obchodní společnosti F. od dubna do srpna 1932 tvrzením, že tato firma nemá kromě hypotekárního dluhu ve výši 500.000 Kč u Spořitelny města T., jejímž byl stěžovatel ředitelem, žádné jiné dluhy, že je to podnik dobře prospívající, mající značnou hodnotu a že bude použito vkladů tichých společníků, o které se firma ucházela, výhradně k dalšímu provozu podniku, M. a N. v omyl, jímž M. a N. měli utrpěti škodu přes 20.000 Kč a skutečně utrpěli částkou 150.000 Kč a 100.000 Kč tím, že se dali pohnouti ke složení vkladu jako tiší společníci, o kteréžto vklady přišli.

Podle bližšího vylíčení důvodů obžaloby, jež kvalifikovala čin jako zločin podvodu podle §§ 197, 200, 203 tr. z., spočívala účast obžalovaného na opatření společenských vkladů, kterážto byla podle toho, co bylo uvedeno, jádrem skutku postaveného pod obžalobu, v tom, že byl původcem plánu na získání společníků, sestavil inserát, kterým byli hledáni, sám ujistil poškozené o prosperitě podniku, o jeho hodnotě, a zamlčel jeho zadlužení, přislíbil M-ovi před složením peněz, že mu spořitelna vydá knihovní usnesení o poznámce pořadí pro zamýšlené zadlužení do 200.000 Kč, které bylo v rukou spořitelny, sepsal o tom prohlášení, pak se však zdráhal toto prohlášení vydati M-ovi a vydal je spolu se zmíněným knihovním usnesením N-ovi, který byl přijat za zády M. rovněž za společníka a ředitele firmy F.

Obžalovaní B. a C. byli dále obžalováni mimo jiné, že v době insolvence firmy F., která byla dlužnicí více věřitelů, zaplatili z peněz, které přijali jako vklady uvedených již tichých společníků, částečně pohledávku Spořitelny města T. z běžného účtu a tím nadržovali této věřitelce na úkor ostatních věřitelů a spáchali tak přečin podle § 485 tr. z.

Při hlavním přelíčení navrhl veřejný obžalobce odsouzení obžalovaných podle obžaloby, tudíž podle písemné obžaloby, jež nebyla změněna nebo rozšířena.

Nalézací soud zprostil všechny obžalované výslovně obžaloby pro zločin podvodu. Uznal pak obžalované B. a C. vinnými přečinem podle § 485 tr. z., spáchaným mimo jiná fakta, která nebyla žalována jako nadržování věřiteli, tím, že použili vkladu M-ova, totiž jednak částky 45.000 Kč, jednak výnosu moučné půjčky 94.500 Kč — nikoli též vkladu N-ova — výhradně k částečnému zaplacení dluhu z úvěru na běžný účet u Spořitelny města T. v úmyslu poškoditi tím věřitele firmy F. včetně M. a N.

Prvý soud uznal dále — bez příslušného návrhu veřejného obžalobce — stěžovatele A. vinným přečinem podle §§ 5, 485 tr. z., spáchaným tím, že nadržování Spořitelně města T., jehož se dopustili B. a C. právě uvedeným použitím vkladu M-ova, radou úmyslně nastrojil a pomáhal k jeho vykonání úmyslnou podporou.

Skutkovou podstatu tohoto trestného činu spatřuje rozsudek naplněnu v tom, že obžalovaný dohodnuv se napřed se společníky o tom, že peněz získaných od M. bude použito k částečnému uplacení pohledávky spořitelny, byl návodcem jejich trestného činu a pomáhal při jeho provedení tím, že sestavil inserát, pohnul M-a vychvalováním podniku k složení vkladu a tak poskytl podle přesvědčení rozsudku pomoc, kterou mohlo býti teprve spácháno nadržování, a použil ihned peněz složených M. ve prospěch spořitelny, přes to, že jich mělo býti užito do provozu firmy F., čímž vším se neomezil na beztrestné přijetí placení dluhu věřitelem, nýbrž dal podnět k samému trestnému činu a dosáhl částečného zaplacení pohledávky za okolností a způsobem, které se příčily slušnosti a dobrým mravům.

Podle § 281, čís. 8 tr. ř. je rozsudek stižen zmatkem tam uvedeným, jde-li proti předpisům §§ 262, 263, 267 tr. ř. dále než obžaloba.

Z citovaných předpisů vychází, že předmětem rozsudku, tak jako předmětem stíhání i obžaloby a návrhů obžalobu rozšiřujících je určitý skutek a nikoli jeho určitá kvalifikace. Soud má sice plnou volnost hodnocení právní povahy skutku, nejsa vázán označením skutku uvedeným v obžalobě, nýbrž má použíti zákona na zjištěné skutečnosti podle vlastního přesvědčení a podřaditi skutek pod ten zákon, který se k němu vztahuje při správném jeho výkladu, avšak z druhé strany se musí omeziti na onen skutek, který tvoří předmět obžaloby, takže nesmí obžalovaného uznati vinným skutkem, na který obžaloba ani původně nezněla, ani nebyla podle § 263 tr. ř. rozšířena při hlavním přelíčení (§ 267 tr. ř.). Jen žalobce tudíž určuje, co má býti předmětem trestního řízení a zvláště rozsudku, a soud má pak volnost v posouzení otázky, jaký trestný čin je založen tím, co zjistil soud právě v mezích návrhů obžalobcových. Záleží tudíž na totožnosti skutku. Obžaloba i rozsudek se musí týkati téhož příběhu, téže události. Pro totožnost skutku daného v obžalobu se skutkem, na nějž bylo uznáno rozsudkem, je rozhodné, zda obžalovací spis byl podle svého celého obsahu namířen právě tak jako rozsudek proti účasti

obžalovaného na určitém příběhu, z něhož vzešel týž trestný výsledek, při čemž není rušena totožnost skutku tím, že nabyl při hlavním přelíčení jiné tvářnosti následkem pominutí složek skutkových obžalobou uplatňovaných, nebo přistoupením složek nových, pokud jen se rozsudek týká téže události, která byla tvrzena v obžalobě vznesené na obžalovaného.

I když bylo tvrzeno již v obžalobě, že se stěžovatel zúčastnil na vylákání vkladu M. veden jsa snahou dosíci zaplacení pohledávky spořitelny dosud nedostatečně kryté a i když v žalobě nechybělo tvrzení dohody stěžovatele s ostatními obžalovanými v tomto ohledu a i když rozsudek dovozuje trestnost obžalovaného, jakožto orgánu věřitelky přijavší zaplacení, z okolností, jež byly v obžalobě uvedeny na osvědčení zákonných náležitostí podvodu, nutno přes to souhlasiti se stanoviskem zmateční stížnosti, která namítá, že nejde v souzené věci o případ § 262 tr. ř., jenž předpokládá, že se obžalobce mýlil stíhaje určitý skutek v jeho právní kvalifikaci a podřadil jej pod nesprávné ustanovení zákona, nýbrž že se v souzené věci stal předmětem rozsudku skutek, který není totožný s oním, který byl předmětem obžaloby proti stěžovateli a který obžalobce vůbec nestíhal.

Obžaloba sama spatřovala, podle toho, co bylo uvedeno, v celém komplexu děje, počínaje od jednání se společníky až do použití peněz, dvě rozdílné události, totiž jednak (podvodné) opatření peněz od společníků, jednak jich použití k zaplacení pohledávky spořitelny. Tato fakta jsou také podstatou trestné činnosti jednak podvodu, při němž jádro skutku spočívá ve vylákání, jednak nadržování, kde skutek spočívá v placení dluhu. Stěžovatel byl stíhán jedině pro účast na prvém příběhu, kdežto B. a C. byli obžalováni též pro závadnou disposici s penězi přijatými jménem vkladů. Rozsudek vyslovuje arci v důvodech, že stěžovatel byl s ostatními obžalovanými předem dohodnut o použití M-ova vkladu ve prospěch spořitelny, a má za to, že opatření peněz bylo od začátku jen prostředkem k dosažení konečného výsledku, totiž částečného zaplacení pohledávky spořitelny. Než řečená souvislost nemění nic na odlišnosti a neodvislosti činností, po případě směrů činnosti položených za základ obžalobě a rozsudku.

Nelze mluviti o pouhé odlišnosti právního posouzení nebo o pouhé modifikaci skutku stíhaného obžalobou a odsouzeného rozsudkem. Ustanovení § 197 a § 485 tr. z., třeba obě předpokládají úmysl poškozovací, chrání různé právní statky. Prvé se obrací proti lstivému přivodění rozhodnutí vůle jiné osoby, které poškozuje jednajícího na jeho majetku nebo právech, druhé zajišťuje nárok na rovnoměrné uspokojení věřitelů insolventním dlužníkem proti jeho zmaření nebo zkrácení zaplacením nebo zajištěním jednoho věřitele. Při § 485 tr. z. nastává poškození přímo jednáním pachatele, při podvodu přímo jednáním oklamaného a jen prostředečně jednáním pachatele. Při podvodu je trestné protiprávní zmenšení jmění oklamaného, při nadržování je ohroženo trestem protiprávní zaplacení nebo zajištění pohledávky insolventním dlužníkem ze jmění dlužníkova. Nadržování má za předpoklad, že nárok na uspokojení trval již v době činu, při podvodu povstává nárok poškozeného teprve činem samým.

Předmětem obžaloby podané na stěžovatele byla pouze jeho účast na vylákání peněz, z něhož vzešel jako výsledek poškození M. a N. zmenšením jejich jmění. Tato obžaloba byla vyřízena zproštěním všech obžalovaných pro podvod a odsouzením společníků pro přečin podle § 486, čís. 1 tr. z., spáchaný nepřiměřeným používáním úvěru. Jestliže rozsudek položil za základ odsuzujícího výroku skutkovou podstatu, která předpokládá výsledek spočívající v poškození více věřitelů firmy F., tedy výsledek zcela odlišný od onoho, z jehož přivodění byl obžalovaný vinen a jehož způsobení vyžaduje činnosti nesoucí se dále než k vylákání peněz, je zřejmo, že předmětem na jedné straně obžaloby a na druhé straně odsuzujícího rozsudku jsou odlišná jednání, vztažně události, a že proto čin uvedený v rozsudku měl býti podle § 263 tr. ř. samostatně stíhán.

Skutečnost, že obžalovanému šlo vedle sanace firmy F. též o sanaci Spořitelny města T., byla v obžalobě uvedena jen jako okolnost ilustrující úmysl obžalovaného vylákati peníze, jako pohnutka činu, která ovšem nemá pro právní posouzení věci významu. Z toho, že veřejný obžalobce, postaviv pod obžalobu i zaplacení pohledávky Spořitelny města T. penězi podle něho vylákanými, stíhal pro toto závadné použití peněz výslovně jen společníky B. a C., nikoli též stěžovatele A., je zřejmá vůle veřejného obžalobce nestíhati stěžovatele pro účast na tomto nadržování spáchaném B. a C., nýbrž jen pro skutek spočívající v opatření těchto peněz. Zprostiv obžalovaného výslovně pro podvod, uznal soud nalézací sám, že předmětem obžaloby byl skutek odlišný od onoho, pro který byl stěžovatel uznán vinným.

Když tudíž obmezil obžalobce zřejmě stíhání obžalovaného jen na poškození M. vylákáním společenského vkladu, nesměl soud uznati obžalovaného vinným návodem a pomocí ke zmaření a při zmaření nebo zmenšení uspokojení věřitelů firmy F. placením a přijetím placení pohledávky jednomu věřiteli. Opačným postupem vykročil soud z mezí toho, co obžaloba stíhala proti stěžovateli, šel proti předpisům §§ 262, 263, 267 tr. ř. dále než obžaloba a nedbaje těchto předpisů zavinil zmatek podle čís. 8 § 281 tr. ř.

Odůvodněné zmateční stížnosti bylo proto vyhověti již z tohoto důvodu, aniž bylo třeba zabývati se dalšími uplatněnými zmatky, a zrušiti napadený rozsudek jako zmatečný, čímž se stává zproštění obžalovaného pro zločin podvodu pravoplatným. Zprostiti obžalovaného pro přečin podle § 5 tr. z. a § 485 tr. z. nebylo možno, neboť obžaloba v tomto směru nebyla na obžalovaného podána.

Čís. 6129.

Pro trestnost pachatele podle § 83, druhý případ tr. zák., je právně bezvýznamno, zda byl jen jeden ze dvou pachatelů vnikaje do domu ozbrojen, věděl-li o tom při vniknutí i druhý.

Obecní starosta je jako úřední osoba oprávněn provésti šetření o trestném činu. Nepozbývá povahy úřední osoby a tím ani ochrany